

Nr 344.

Av herr **Söderquist**, *angående organisationen av personalvården inom den civila statsförvaltningen m. m.*

(Lika lydande med motion i Andra kammaren, nr 456.)

Stockholm den 26 januari 1952.

Martin Söderquist.

Nr 345.

Av herr **Söderquist m. fl.**, *om rätt till uppskjuten livränta för befattningshavare, som dömts till avsättning eller på grund av tjänstefel skilts från tjänsten före år 1935.*

Vid 1951 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 271 och II: 278 om rätt till uppskjuten livränta för befattningshavare i statens tjänst, som dömts till avsättning eller på grund av tjänstefel skilts från tjänsten före år 1935.

I motionerna framhölls följande:

”Jämlikt beslut av 1949 års riksdag gäller numera den bestämmelsen, att en statens befattningshavare, som dömts till avsättning eller på grund av tjänstefel skilts från tjänsten, icke vidare skall sättas i sämre ställning beträffande pensionsförhållandena än om han efter egen ansökan avgått från befattningen. Det ökade straff, som den mistade pensionsrätten innebar, ansågs nämligen icke rimligen böra påläggas vederbörande.

Vid tillämpningen av de nya bestämmelserna ha emellertid undantagits de befattningshavare, som avsatts före den 1 juli 1935, vilket år författningen om uppskjuten livränta för dem, som frivilligt avgått ur tjänsten före pensionsålderns inträde, trädde i kraft. Man har nämligen ansett, att även i sådana fall den regeln skall gälla, att den avskedade skall komma i samma ställning som den frivilligt avgångne, i detta fall alltså inte få det bättre än denne.

En dylik innebörd av bestämmelserna synes oss emellertid utomordentligt hård. Den frivilligt avgångne tjänstemannen lämnar väl praktiskt taget alltid tjänsten för att tillträda en bättre befattning eller för att ägna sig åt studier

eller annat, som han själv valt att syssla med och finner fördelaktigt. För den avskedade te sig förhållandena naturligen helt annorlunda. Är han därtill i närheten av pensionsåldern, kan framtiden bli utomordentligt och oförtjänt hård. Därvid må vidare ihågkommas att 'straffet' — ty som ett straff verkar naturligtvis en förlorad pensionsrätt i ett sådant fall — oftast hårdast drabbar den avskedades familj. Det kan inträffa och har inträffat, att en befattningshavare dömts till avsättning ett år före pensionsålderns inträde, vid en ålder alltså, då han med tillämpning av 1949 års bestämmelser skulle ha erhållit en väsentlig del av sin pension. Enär en person i sådan ålder icke så lätt kan om-skolas eller annars få ny anställning, blir förlusten av pensionsrätten än kännbarare och kan innebära, att vederbörande en följd av år i själva verket får betala tusentals kronor i 'böter'.

Då fråga är om tjänstemän, som avskedats före 1935, måste dessas antal vara mycket litet, och då de dessutom år efter år bli färre och snart nog försvinna, kunna kostnaderna för deras pensionering i likhet med dem, som nu anses omfattade av 1949 års bestämmelser, icke bliva betydande. För en ringa kostnad kan ett påtagligt rättvisekrav bliva tillgodosett genom nyssnämnda bestämmelses tillämpning på även före år 1935 avskedade tjänstemän och arbetare."

Statsutskottet, som behandlade motionerna, inhämtade utlåtande över desamma från statskontoret, som av principiella skäl fann sig "böra avstyrka bifall". Ämbetsverket erinrade om att bestämmelserna angående upphörande av verkningarna i pensionshänseende av dom å straff för ämbetsbrott m. m. (SFS 1950: 523) innebära, att den som blivit avsatt eller till följd av tjänstefel skild från befattning i statens tjänst i pensionshänseende likställts med den som frivilligt avgått ur tjänst. "Även om en dylik bestämmelse, såsom motionärerna framhållit, kan synas hård med hänsyn till att den frivilligt avgångne är i ett helt annat utgångsläge än den avskedade, bör dock i betraktande av det statliga pensionssystemets konstruktion genom tiderna en annan lösning av dessa senares pensionsfråga icke ifrågakomma", säger ämbetsverket vidare. Ett bifall till motionerna skulle nämligen medföra, att bestämmelserna om uppskjuten livränta givas retroaktiv tillämplighet, vilket "av principiella skäl som regel icke medgivits".

Statsutskottets avstyrkande utlåtande är av följande innehåll:

"Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, innebära de av riksdagen år 1949 godkända grunderna beträffande pensionsrätt för den, som dömts till avsättning eller till följd av tjänstefel skilts från befattning i statens tjänst, att befattningshavaren i fråga om rätt till tjänstelivränta likställts med den, som frivilligt avgått ur tjänst före pensionsålderns inträde. Bestämmelserna äro utformade så, att de ha avseende jämväl å fall, som inträffat före år 1949, dock tidigast den 1 juli 1935, vid vilken tidpunkt begreppet uppskjuten livränta första gången infördes i det då utfärdade civila tjänstepensionsreglementet. I konsekvens härmed är den, som före sistnämnda tidpunkt blivit avsatt eller skild från tjänsten, alltjämt undantagen från rätt till uppskjuten livränta

(tjänstelivränta). Det i motionerna väckta förslaget avser att jämväl sist omnämnd f. d. befattningshavare skulle tillförsäkras dylik rätt. Av principiella skäl kan utskottet icke tillstyrka bifall till detta förslag, vilket — såsom statskontoret påpekat — skulle innebära, att bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet om uppskjuten livränta i förevarande fall gävos retroaktiv tillämplighet.”

Till utskottets utlåtande hade fogats en reservation, vari hemställdes, att riksdagen skulle bemyndiga Kungl. Maj:t att efter prövning i varje enskilt fall medgiva avskedad tjänsteman rätt till uppskjuten livränta även om avskedandet ägt rum före 1935.

Vid ärendets behandling i kamrarna framhölls, att två principer kommit att stå mot varandra, nämligen principen om att avsked ur statstjänst, oavsett skälet för avskedet, icke skall medföra förlust av rätten till uppskjuten livränta, vilken princip väl får anses fastslagen genom riksdagsbeslutet 1949, samt den av statskontoret och statsutskottet framhållna meningen, att bestämmelserna om uppskjuten livränta icke böra givas retroaktiv tillämpning. (Sådan tillämplighet har av principiella skäl som regel icke medgivits, säger statskontoret i sitt utlåtande.)

Undertecknade förmäna emellertid, att den år 1949 antagna bestämmelsen om att rätten till uppskjuten livränta icke skall upphöra genom ett avsked från statstjänsten måste anses vara betydelsefullare än den om pensionsreglementets lika tillämpning vid varje tidpunkt, oavsett anledningen till avgången från tjänsten.

Åberopande det här ovan anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att de statens befattningshavare, som dömts till avsättning eller på grund av tjänstefel skilts från tjänsten före 1935, måtte tillerkännas uppskjuten livränta i likhet med dem, som efter 1935 års ingång kommit i motsvarande situation.

Stockholm den 26 januari 1952.

Martin Söderquist.

R. Lundqvist.

Gunnar Lodenius.
